

«Адыгэ макъэм» иапэрэ номер
къызыдэкъыгъэр неущ илъес 95-рэ мэхъу

95

тызэктюмэ – тыльэш!

1923-рэ ильсым
гъэтхалэм
къышегъэжъаъу къыдэкы

№ 40 (21529)

2018-рэ илъес

БЭРЭСКЭЖЪЙИ
ГЪЭТХАПЭМ и 7

Адыгэ макъэм

Голос адыга

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

къыхэтуютыгъэхэр ыкы
нэмыйкъ къебархэр
тисайт ижбульоэзщых
WWW.ADYGVOICE.RU

Гъэтхапэм
и 8-р —
бзыльфыгъехэм
я Дунэе маф

Тибыльфыгъэ лъаплэхэр!
Гъэтхэ мэфэкъ шагъом —
бзыльфыгъехэм я Дунэе маф
феш гуфэбэныгъэ хэльэу тышув
фэгуши!

Шъуиушыгъэ, шъудэхагъэ,
шъуицэгъэ, шъишиульэгъу,
лофэу шъузфэгъэзагъемкэ шьэдекъыж зэрэшүхырэр икью
къызэрэжкугурьорэм, ыпэйгъу
яштутиным ренэу шъузэрэф
хазырым, сид фэдэрэ къини
зэпышчын зэрэшүльэкъырэм
апае лъешэу тышувфэраз.

Шъуиунагъо, шъигупсэхэм
шъузэрэфэгумэкъырэр, шъи
лофшэнкэ гъэхагъэу шъушы
хэрэр, шыненгъэм илъенкъо
пстэуми чанэу шъузэрэхла
жээрэр Адыгэ Республикэм,
Урысыеми щылэкъашу арылы
ним ыки хэхъоныгъэ ашыным
лъепсэшу афэхъу.

Ным пшэериль лъаплэу иэр
зэрэжкугъэцакъэрэм, къыткэх
хъухъехэрэр цыфыгъэ шэпхъэ
дахэхэм арыгъуазэу пугъэнхэм
шьуиахышо зэрэхшьушы
хэрэм апае лъитэнгъяшо къэ
жкулэхыгъ. Ныхэр, къелэцык
хэр, унагъор къеухумэгъэнхэр
республикэм щызэрхъэрэ по
литикэм изы лъэныкъо шхъа
лэхэм ашыц.

Адыгэ Республикэм щылэх
уре бзыльфыгъэ лъаплэхэр!
Обществэм халэлэу шъузэр
фэлажъэрэм, шъишиульэгъу
зэрэгүнэнчъэм, шъишиугъэ
къэжкугъэконым сидигъу шу
зэрэфхэхъазырым апае тхъэ
шьуегъепсэу шьотэо!

Псауныгъэ пытэ, насыпыш
хо шьуйиэнэу, шъуиунагъу,
шьуиахышамы шу щэху апэ
къимыкынэу, шъусэнхъаткэ
гъэхъэгъакъехэр шьушынэу ты
шьуфэльяо!

Адыгэ Республикэм
и Лышхъэу
Къумпыйл Мурат
Адыгэ Республикэм и
Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэу
Владимир НАРОЖНЫЙ

Ныбджэгъу лъаплэхэр!

Лъешэу сигуапэу макъэ къышъо
сэгъээу лъэпкэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм»
зышиэр гъэтхалэм и 8-м
илъес 95-рэ зэрэхъурэр. Гъогу гъэ
шэгъон, гъогу къыхэ къыкгүгъ тигъэ
зет. Миш иредакции адыгэ лъэп
къым щыщ журналистхэр, ахэм
ащищыбэу нэужым шэнгээлэж
е зэлъашээрэ тхакло хъужыгъэхэр
къычкыгъэхэр. Адыгэ литературэм
лъапсэ фэзышыгъэ Клэрэшэ Тем
бот апэрэ номерыр къызыдэгъэкым
ыуж гъэзетым ыцэ пчагъэрэ зэб
лэхъугъэ хъугъеми, апэ дэдэ цэу
фаусыгъагъэм къифигъээжыгъэу
къыдэкы. Редактор шхъаэу шагъэ
хэри щылэжъагъэхэри тарихым хэ
хъагъэх. Ахэр — Хъаткъо Ахмэд,
Андырхье Джантэмээр, Мэрэтикъо
Рэмэзан, Хъакэмьизэ Биболэт, Къу
екъо Асфар, Бэгъушэ Азэмэт, Пла
ттыкъо Аслын, нэмыйкхэри. Зэлъа
шээрэ тхэклюшохуу Мэшбэшэ И
хъакъ, Нэхэе Руслан, Бэгъ Ну
рбай, нэмыйкыбэм, шэнгээлэжыбэм
тиредакции охътэ зэфэшхъафхэм
лоф щашлагъ.

Тэ, непэ редакцием щылажъэхэрэм,
тызыгылтыр, тызыфэбанэрэ тильэзет
нахь дэгъу зэрэштыгъыт ары. Тхы
гъэу къыхэтуютыхэрэр купкэ шхъа
шьуу щымытынхэу, нахь куоу ре
нэу тичлэбэнэу ары тызыфаэр.
Нахьбэрэмки ар къыддэхьоу къыт
щэхъу. Щыненгъэм илъенкъо зэ
фэшхъафхэмкэ, республикэм, хэгъэ
гум ыкы дунаим ашхъурэ-щышэх
рэм, адыгэ шэн-хабзэхэм, нэмыйкхэ
лофгъуабэмкэ тинэкбугъохэр тэ
ушэх. Тигъэзетдэжэхэу ренэу тигъу
сэхэм тафраз, тигъогогууцэхэм
ящлоигъоныгъэхэр къызэрэдгэшьып
къэжкулэхэм тидэлэжъэшт. Цыфмэ
цихъэ къытфашэу, къэтлөтэрэ къе
барыр зэрэшыпкээр ашлошь хъу
жынным тыкыифэкложыныр апэрэ
пшээрильяу тилэхэм ашыц.

Тыфай адыгэ лъэпкыр щээфэ
тильэзет щыненэу, тиадыгабзэ мыкло
дынэу, тижурналистхэм ягушыэр чан
ыгъэ хэлъынэу. Ар къыддэхъущт
тызэгъусэмэ, ары, тызэктюмэ —
тыльэш!

Тиредакции щылажъэхэрэм, гъэ
зетым ѿшыненгъэ фэзыгъэшьошагъэ
хэу джырэ уахътэм юмытыжхэми,
тильэзетдэжэхэм тимэфэк дахэ
фэш тафэгүшо, псауныгъэ пытэ яэу,
насыпышохуу, ягупсэхэм адэх
хэжхэйхэу ѿшыненгъэ, «Адыгэ макъэм»
ягъогогу зэптийнэу тафэльяо!

«Адыгэ макъэм»
иредактор шхъаэу
ДЭРБЭ Тимур

Гъэтхапэм и 10-р — Адыгэ Республикэм и Конституции и Маф

Адыгэ Республикэм щылэхэу лъитэнгъэ зыфэтшыхэрэр!
Тичлэгъу лъаплэхэр!

Адыгэ Республикэм и Конституции и Мафэ фэш тишшуфэгүшо!

Хэдзынхэр-2018-рэ

Пхъашэу альыплъэштых

АР-м хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие тыгъуасэ пресс-конференции зэхищэгъагь. Аш и Тхъаматэу Сэмэгу Нурбый журналистхэм яупчлэхэм джэуапхэр къаритыжыгъэх.

Хэдзаклохэр хэдзынхэм зэрахэлжэхээрэм, Икылб къэралыгьохэм къарыкыгьэхэу хэдзынхэр зэрэлжэхээрэм альыпльэштхэм, хэдзыгпэ участкэхэр техническэу зэрэзэтегъэпсыхъэгъэштхэм, нэмыххэм афэгъэхыгьэу улчэхэр пресс-конференцием къышатыгъэх. Сэмэгу Нурбый ахэм джэуапхэр къаритыжхээ зъызэриуагъэмкэ, УФ-м и Президент ихэдзынхэу 2012-рэ илтэсүм шыгагъэхэм хэдзаклоу Адыгейим исым ипроцент 65-рэ ахэлэжьагь. Мыгъэ нахьбыэу къялолиэнхэу мэгугьэх. Мышдэжым Федеральнэ законыкэм тетэу, хэдзынхэр зыщыклоштхэ мафэм цыфым зыдэшыгьэшт чыгпээм ымакъэ щитын амал щыгэ зэрэхъугъэр къышыдалтын. Миграционнэ къулыкъум зэрэшгигъэгъозагъэхэмкэ, республикэм имитхагьэу нэбгырэ мин 12 фэдиз непэ щэпсэу. Ахэм зэкэми пэшюрыгъэшьэу лъэу тхыльхэр атхыхэмэ, Адыгейим амакъэхэр щатынхэ альэкъышт. Пэшюрыгъэшьэу къызэралтытахъэмкэ, хэдзаклоу республикэм исир нэбгырэ 331267-рэ мэхьеу, ау а пчагъэм джыри зэхъокыныгъэхэр фэхъущых. Сыда пломэ хэдзынхэр зыщыклоштхэ мафэм чыгпэу зыдэшыгьэштхэм амакъэхэр аштыхэмэ ашлонгьоу нэбгырэ 2500-м ехъурэм лъэу тхыльхэр Адыгейим и МФЦ-хэм ыкыл хэдзынхэмкэ чыгпэе комиссиехэм аратыгъэх. Джаш фэдэу а зы нэбгырэр чыгпэе зэфэшьхъаф зыгтуш аштыхагьэу бэрэ къызэрчэлкырэм къыхэкыкэ, аш фэдэхэм ягъэунэфын IoF дашлаг ыкыл гьогогу 2800-м ехъу къыхагъэщи, агъэтэрээзыгьыгь. Ар миграционнэ къулыкъум ихэукононыгъэу ары Гулчэ комиссием ишащэ къызэрриуагъэр. дзынхэм альыпльэнхэу Икылыбым къикылхэрэр кызыдэкуюгъэхэм охтабэрэ щыгэштхэмрэ мэфэ зытуш нахьбыэ пэлтээ зимишэхэмрэкэ зэрэзэтэйрафыхэрэр, охтабэрэ щымылэнхэу США-м ыкыл Норвегиим къарыкыгьэхэр джырэблэгэ къызэрэлжогъагъэхэр къыгуагь. Хэдзынхэр зыщыклоштхэ мафэм къэлжтыр зыфедизым, къыздикиштхэм, къызщыклоштхэ ухьтэм аштыгъуазэхэл. Къызэриуагъэмкэ, ахэм макъэ къамыгъэлоу, ежхэм игьюо зыщастьэрэм республикэм къихъанхэу, хэдзыгпэ участкэу зыфаежэм еклолиэнхэу, хэдзынхэм ягхыгъэхэ тхыльхэм ахэлтээнхэу, сурэтхэр тырахынхэу фитыныгъэ ял. Хэдзынхэр зыщыклоштхэ мафэм имызакьоу, нэужыми зыфаехэм фэдиз ухьтэ Адыгейим щагъэклон альэкъышт.

Джаш фэдэу хэдзыгпэ участкэхэр техническэу зэрэзэтэгъэпсыхъэгъэштхэм къитеугушилээ, шлоки имылэу зэкэе участкэ 264-мэ компьютерхэр зэрачилтыштхэр пстэумэ апэу кильэтхыгыгь. Сыда пломэ хэдзынхэм къялхэу афэхъугъэр къэзигъэнафэхэрэ протоколхэм ягъэхъязырын хэдзыгпэ участкэхэм нахь къафэпсынкэенным, ахэм ахэлэзыхъажынхэе ежхэр зэрэфаехэу клатхыкъыжынхэ амьлжээкыным афэш, технологиякэу къаугушысыгъэм къызэрэштидэлъяташэу QR-кодыр агъэфедэшт. Джаш фэдэу биоллетеньхэр къэзильтиштэхэе комплекс (КОИБ) 41-рэ ялэ хъугъэ. Ахэм ашыщэу 39-р хэдзыгпэ участкэхэм ачлаагьэуцшых, 2-р ашыщ горэ къэккутагъэмэ, аш ычыгпэе ашынэу къагъэнэшт. Мыекъуапэ, Мыекъопэ ыкыл Тэхъутэмийкое районхэм хэдзаклохэр зэрэшынахьыбэр къыдальтээзэ, ахэм КОИБ-хэр нахьбыэу аты-

илем иташ къвзизригут бер.
Іәкібын къэралытъохем къа-
рыкытъеъ хәдзынхәр зэрәкло-
хәрәм лъыппльәштхәм аышылхәр
Адыгеим шыләштхәмә, шыләштүр
зыфәдизым журналистхәр къы-
күәупчылгъяъх. Сәмегү Нурбый
аш джәуап къиритыхызызә, хә-

ТыфэгушIo!

Лытгэнэйгээ зын фэтшэу, шүү тльэгэй гоо Кушьу Симэмы мафэхэм ыныбжь ильээс 80 зэрэххүгээм фэшистыгу къыдде леу тыфэгушло! Ил-сауныгээ зыпкы итэу, шүү ыльэгэй гоо илэхэм зэктэми яхъяр адиго-щышьоу, бэрэ ташхьяаь итынэу Тхэм тельэв!

Ильфыгъэхэр, икъорэльф-пхъорэльфхэр, зэкіэ игупсэхэр.

Комиссием изэхэсүгъу

Къольхъэ тын-Іыхыным пэшүекло-
гъэним фэгъэзэгъэ республикэ
комиссием зичэзыу зэхэссыгъоу
тыгъуасэ илагъэм тхъамэтагъор
щизэрихъагъ Адыгэ Республикаем и
Лышхъэу Къумпъыл Мурат.

Іофтхъабзэм хэлэжьагъэх Адыгейм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир Нарожнэр, АР-м и Премьер-министрэу Александр Наролиниыр, хэбзэухүмэклю къулькъуҳэм ыкли муниципальнэ образованиехэм япашэхэр, нэмэйкхари.

зырхэри кыышыхигъэшгээ
Пстэумэ анэмүкіеу, видео-
камерэхэри хэдзыгтэй участ-
кэхэмэр хэдзынхэмкіэ чыгыпээ
комиссиехэмэр ашагъяуцщыха.
Сэмэгү Нурбый кызыэриуагъэм-
кіе, зэкіемкі 138-рэ ял, 9-р
комиссиехэм, адрэхэр участ-
кэхэм ачлагъяуцщыха. Каме-
рэхэр аупльяэктугъяах, хэдза-
клохэр зыщиныхыбэхэ участ-
кэхэр архы зычээтиштэхэр. Шап-
хъэхэм кызыэрэдальтыгэрэмкіэ
участковэ комиссиер зыдэшьс
чыгыпээр, КОИБ-р зыдэшьтыр
хэдзынхэр зэрэкклохэрэм лыгып-
льяхэрэр, журналистхэр кын-
ридзэнхэу ахэр агъяуцунхэ
фаеу щит.

— Хэдзынхэр шхъэйхыгээхэу республикэм щызэхэшэгъэнхэр тэркэе анахь шхъяа!

— Кынгауыл Сәмегү Нурбий
— Мы хәдзыңхәм пистеүмә ана-
хъяу пхъашәу зәкіләри алъеп-
льәх, законхәри нахь къагъеп-
хъешағъәх, шхъзайхыгъәу ахәр
зәхәщәгъәнхәм фытегъәпсыхъә-
гъә техникаklакlәхәр
щыләхә хъугъә. Арышъ, нәп-
циғыгъә зыгорәм хәтльхъан тълә-
кынәу щытәп, аш фәдә къын-
хәммыкъынми пхъашәу тынал-
тетышт.

Хэдзынхэм зэкэх хэдзакохэрээ зэрахэмьлажьэхэрэм, 1991-ийн къералыгъохэм ашыщыбэм шлок имыгээ зэклэри яклонлэнхэм афэгъэхыгээ законхэр зэрялэхэм еплтыккэу афырилэнхэм хэдзынхэмкээ Гупчэ комиссием и Тхъаматэ журналистхэр еупчыгъэх. Цыфхэм патриотизмагъэ ахэлтынным, аш къыпкырыктыхээз хэдзынхэм яклонлэнхэм, амакъэхэр атынхэм, къэралыгъом инеушырэ мафэ ыгье гумэктынхэм фэргъесэнхэр нахышоу зэрильтийтерэр, лыгъэх кэх ахбэгъэлжьэнхэм зэрэдьтимыгъаштэрэр кытуягъ. Пстэумэ ауж гъэтхапэм и 8-у къэблагъэрэм ипэгъоккэу хэдзынхэмкээ Адыгейм исистемэ хэт бзыльфыгъэхэми, пресс-конференцием хэлэжьагъэхэми къафэгушуягъ.

ХЪУТ Нэфсэт

Зыкы къэралыгъо уштыйнхэр ыкы ашпъэрэ еджаплэхэм яприемнэ кампаниехэр зыщызэхащэрэ лъехъаным къольхъэ тын-ыыхыныр къыхэмифэним пае юфу зэшүахырэм къытегущылагъ Адыгеим гъесэнгъэмрэ шлэнгъэмрекле иминистрэу Клэрэшэ Анзаур. 2017-рэ ильэсүм фэдэу мыгын къэралыгъо уштыйнхэр зыщыклощтхэ чыплэхэм зэклеми видеокамерэхэр ачлэтиштых, юфтьхабзэр зэрэреклоклирэр он-лайн шыклем тетэу клошт. Мы юфыгъом епхыгъеу нэужым къэгущылагъэх Адыгэ къэралыгъо университетым ыкы Мыекъопэ къэралыгъо технологичесэ университетым яректорхэн Хъунага Рашилдээрэ Къуиць Саидзара.

АР-м и Ліышхъэ зыгъэгумэкырэ чыпіләхэм къащу-
цугъ, щыкагъяжэр дэгъэзижыгъэнхэмкэ министрэм пшъэриль
гъэнэфаяжэр фишыгъэх.

TXАРКЬОХЬО Адам.

Адыгэ Республикаем лъэпкъ йофхэмкіэ, Іækыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адырялэ зэпхыныгъэхэмкіэ ыкыкъ къэбар жъугъэм иамалхэмкіэ и Комитет лъэшэу гухэкли щыхъоу Чэмыйшъо Гъазый Күщыку ыкъом фэтхъаусыхэ ыш идунай зэрихъожьыгъэм фэш.

НЫБЖЫКІЭ ЛЪЭОЯНЭХЭР

Гъэтхапэм и 8-р — бзыльфыгъэхэм я Дунэе маф

Чан, губзыгъ, гъэхъэгъэшлюхэр ешых

Гъатхэм икъежьэгъум, дунаир кызызщуущыжырэм, бзыльфыгъэхэм ямэфэкі хагъэунэфыкы. Ащ мэхъэнэ гъэнэфагъэ ил, сида пломэ анахь гуэтыпэ зыщыбгъотыщт уахътэм бзыльфыгъэм идэхагъэ фагъадэ ыкы агъэмэфэкы. 1967-рэ ильесым кыщегъэжъагъэу тикъэралыгъо мы мафэр щыхагъэунэфыкы, зыгъепсэ-фыгъоуи алъитэ.

Мэфекіеу къэблагъэрэм еху-
лэу тиреспублике щыпсэухе-
ре пшъешье ныбжыкіхэм,
бзыльфыгъэхэм гушыгъэу таф-
хъугъ. Ахэм ящыгъэгъе гъо-
гу зыфэдэм, анахь мэхъанэ
зэраторэ лъэныкъохэм защи-
дгъэгъозагъ.

Гумэ Анжелэ Мыекъопе къэ-
ралыгъо технологическе уни-
верситетим ия 4-рэ курс ще-
джэ. Пшъешье ныбжыкіем
еджэнэм ылъэныкъокі гъэ-
хъегъе инхэр зэришыхэрэм
даклоу общественнею юфшіен-
хэм чанэу ахэлажъе. Универ-
ситетим щеджэрэ студентхэм
ясовет ишац.

— Еджэнэр сидигъуи къис-
пэблэгъагъ, — къитфелуатэ Ан-

желэ. — Гурит еджапіэр къы-
зысэухым медицинэ факультетим
сычіхъанэу сифэгъ, ау къиз-
дэхъугъял. Мыекъопе къэралыгъо
технологическе университетим
мэкъу-мэшымкіэ ифакултет
сычіхъагъ. Сыззэгъе ныбджэ-
гъухэм сиззрахэмымтим, нэмымкі
цыфхэм сахэхъанэу зэрэхъугъэм
къахэкіеу алерэ ильесым
шшокыныгъ. Еджэнэр къизэрэ-
сүххеу унэм сыйкожыщтыгъе,
юфхъабзэхэм сахэлжъян гу-
хэль силагъэп.

Анжел эджэнэр зэрикласэм
кілэгъаджхэм псынкіеу гу-
льягъагъ ыкы алерэ курсым
иятонэрэ ильесныкъом рекор-
торым ирант зыпиль зэнэкъо-
къум хэлжъэнэу къирауагъ.

Пшъешье чаным ыгъэхъазыры-
пъ шшэнэгъэ-ушэтын юфшіенным
теклонгъе къыдихъыгъ ыкы уни-
верситетир кыгъэлэгъонеу а
проектыр ыыыгъеу Къалмыкым
рагъэблэгъагъ.

— «Финансовая грамотность»
зыфиорэ форумым иззехшэнкіэ
їэпшэгъу сафэхъунеу къыс-
дэжагъе, — игуэкъыжхэмкіэ
къыддэгуаша Анжелэ. — Ар
сыгукіе къыспэблагъе хуугъе.
Цыфхэм нэуасэ сафэхъун, гу-
шшэгъу сшынхэр лъэшэу шшо-
гъэшгъоныгъ. Мы форумым
кыщегъэжъагъеу юфхъабзэ
зэфшэхъахэм волонтереу
сахэлжъэнэу езгъэжъагъ.

Пшъешье ныбжыкіер зыхэ-
мийлэжьэрэ е пшъэнгъе зы-
шшэрихиэрэ советым римыгъ-
къеклокіе юфхъабзэ университетим
шшырэп тюми хэ-
укононгъе хуущтэп. Спортым,
культурэм, пшъэнгъе, шшэнгъе
афэгъэхъыгъе форумхэм,
зэнэкъохъум язэхъэн юф-
деше ыкы сидигъуи зэхэща-
къохэм ясатирэ хэт.

— «Мир Кавказу» зыфиорэ
форумым ильес къэс Мыекъопе
къэралыгъо технологическе уни-
верситетир хэлажъе, — къит-
фелуатэ тигуэгъэгъ. — Аш
къыдыхъэлжъагъеу мигъе Ростов,
блэкъыгъе ильесым Ин-
гушетием тащыагъ. Джаш фэдэу
ныбжыкіхэм я Дунэе фору-
муу Шшачэ щыагъэм сихэл-
жъагъ.

Еджэнэм даклоу юфхъабзэ
зэфшэхъахэм язэхъэн улы-
лышынир псынкіе. Ащ уахъти,
къоче гъэнэфагъи пхэхы. Ан-
желэ чэцхлахэм нэс университетим
Чшсэуи мэхъу, ау зыф-
гъэзэгъе лъэныкъор ыгу рехъы.

— Сыпшэуи, зыгъепсэфыгъо

Мы уахътэм тигуэгъе ажырэ курсым ис. Универси-
тетир къызиухху лъэныкъоу
къыхихыщтым егупшысэ. Юф-
шіеннымрэ еджэнымрэ зикласэу
къэтэджыгъе пшъешье ныбжы-
кіер сид фэдэ юфыгъо зыфи-

мафхэр къэсифхэм сшуабэ
шшэуи бэрэ къыххкы, ау мэфэ
заулэкіэ университетим сыгу
зедзы, унэр зэшшыгъуо къыс-
шхъу, — къитфелуатэ Гумэ
Анжелэ.

гъэзагъами къызэрэдэхъущтым
щеч хэльэп, сида пломэ ыгу
етыгъеу, зэрифэшшуашэу егъ-
цакіэ. Щыгъенгъэм лъэныкъоу
къыщыхырэм лъэгэпэ инхэм
ащынэснынэу фэтэо!

Узэгурлыоныр — насыпыгъ

Цыфым иакыл къызыкъокі, пшъэрылъеу зыфигъэуцужырэр макіеп: гъэсагъе
хуунэу, шшэнгъе зэригъэгъотынэу, юфшіепэ дэгъу юхъанэу, ау ахэм анахь
шхъалеу зыкъэхъопсырэр унэгъо зэклужь ышшэнэу, поэогуу къыфэхъурэм гурилоу
ящыгъенгъе зэдагъэшшынэу ары.

Унагъоу узэрысым мэхъа-
нэшхо ил, ащ илэпшэгъу зэхэ-
мийшэ зыхъукі, шшэнгъе
къыщуюжэр къынгъохэр зэ-
шхъохыгъуа мэхъу.

Хъоклон Эллэ унэгъо зэгурлы-
жъе зисир ильеси 10 хуугъе.
А уахътэм къыкъоц ишхъэгъу-
сэрэ ежыррэ сабыиш зэдаг-
гъотыгъ. Шшэожье анахыгъеу
Мурат ильеси 9 ыныбжъ, Ми-
ланэ ильеси 5 хуугъе, анахык-
кіе цыклоу Лаурэ ильеси 3.

— Сидигъуи сабыибэ сиэ-
нэу сифэгъ, — къитфелуатэ
Эллэ. — «Сянэ фэдэу сабы-
иц сиэшт» ренэу слоштыгъ.
Гуялъеу сиагъэри къыздэхъуугъ.
Кілэлэцкъоум унагъом чэф
къырельхъе, ащ игуулыте,
игуягъеу зыпэшшынхэ щыгъ.

Янэ-ятхэм гъэсэпэтхыдэу,
шэн-зеклокі дахэу къыхал-
хъагъэхэр илэбуытлыпэу тигуши-
гъэгъу исабийхэр егъасэх. Ана-
хьеу ынаа зытиригъетырэр

цыфыгъе ахэльэу, гуялъеу зэфырьгъе, зедэлжэхъэз къэ-
тэджынхъэр ары. Еджэнми мэ-
хъанэшхо зериэр Эллэ къыгъу-
рэо ыкы шшэнгъе куухэр
исабийхэм аригъэгъотын
пиль.

Цыфым шхъэгъусэу къыхх-
ищтым бэктэгъе алерэ илэпшэ-
гъе зыфэдэштыр, инасып
къырыкъоштыр, ау зэлэсэогуу
зэфхъэгъэхэм ны-тэу ялхэр
къаззерафыщтихэм мэхъан-
эшхо ил.

— Сигуашэ лъэшэу сифэ-
раз, — къелуатэ Эллэ. — Алерэ
лъэбэхъоу унагъом исы-
дзагъэм кыщегъэжъагъеу сигу
хэхъын гуягъе къысилуагъэп.
Зыгорэкіе сиззэрэзеклош шы-
къе къырьиши зыхъукі, мэкъе
шъабэкі зэктэ къысифелуатэ,
къысегъэлэгъу.

Ащ фэдэ зэгурлыоныгъэр

Нэклубъор зыгъэхъазырыгъэр
Гъонэжжыкъо Сэтэнай.

«Адыгэ макъэм» иапэрэ номер
къызыдэкыгъэр неущ ильэс 95-рэ мэхъу

95

Гъэзетыр уахътэм

«Адыгэ макъэр» апэ къызыдэкым джы непэ ыцлэр ары фаусыгъагъэр. Етланэ ар бэрэ зэблахъугъэ — «Адыгэ псэук», «Гъупчэ-уат», «Колхоз быракъ», «Социалистическэ Адыгей» ыцлэу къыхэкыгъ. Аш ыуж ильэсыбэ тешлагъэу апэу зэрежгэгъагъэхэм кыфэдгъэзэжыгъ. Джы 1991-рэ ильэсым къышыублагъэу «Адыгэ макъ» ыцлэу тигъэzet къидэкы.

Уегупшысэма, цэм мэхъашко ил. Ар зызблахъугъэр Адыгейим республике щигэпсыгъэ зыхъугъэ лъэхъаныр ары. Лъэпкъ зэхашлэм зыкъызыши

Дэрбэ Тимур:
«Насыныр псэм фэд, къитатыгъ тIахыжынэу, арышъ, бгъотыгъэмэ, гъэлъапIэ».

Іэтыгъэ лъэхъаным ар тэфэгъагъ. Лъэпкъэу щыэнэу, псэунэу фау, зымахъэ зыгъэу зыштоигъом ымакъэу, ибыракъэу ар хуугъэ. Щыэныгъэм игъунджэу хэкум, етланэ республикэм щыхъурэ-щышлэрэр ильэс 95-рэ хуугъэу аш къеъялъагъо.

Гъэзетым тарихь гъогу къыхъэ къыкъуягъ. Совет хабзэм игъэпсыни, колхозхэм язэхэшэнэ, зэо ильэс тхамыклагъохэри, ахэм къакъэлъыклогъэхэ зэо-ух ильэс къинхэри, коммунизмэм игъэпсыни, етланэ хэгъэгум зэхъокынгъэу щыкъуягъэхэри, республикэм игъэпсыни бэ ыльэгъутгъэр, зыхэлжэгъагъэр, пэкъекъигъэр. Джыри зыпкъ итэу лъэпкъым фэлажъэ къэбарлыгъэлэс амал къодьеу щымытэу, ар тхылъэу ыкли журналэу. Наукэм, гъесэнгъэм, культурэм, искуствэм яапэрэ тъехъагъэхэм чыплэ зыщаагъотирэ гъэзетэу ар щыт.

«Адыгэ макъэр» непэ зытхэу, зышыхэрэм танэмсызэ, аш лъапсэ фэзышыгъэхэм, етланэ ахэм къакъэлъыклогъэхэ редакторхэм, иофышэхэм ацэ къетощт. Ахэр алэрэ редак-

Хъурмэ Хъусен:
«Бэ зытхъыкыгъэ тильэпкъ сыд чыпIэ къин зефи зыIэпимигъэзыгъэ тинидэлъфыбзэ икъэухъумэн лIэшIэгъу ныкъом ехъугъэу сизэрэфэлажъэрэр насыныгъэу зыфэсэлъэгъу-жыы».

торыгъэу КIэрэшэ Тембот, Хъаткъо Ахъмэд, Лъэбышэ Хъазиз, Барцо Хъарун, Шэртэнэ Хъамед, Андрыхъое Джантэмыр, Мэрэтыкъо Рэмэзан, ХъакIэмэз Биболэт. Нэбгыре пэпчъ тхылъ фэлтхынэу тэфэ.

Ахэм ауж гъэзетым ипэща-пъэх Къуекъо Асфар, Бэгъушъэ Азэмэт, Платыкъо Аслын, ахэм афэлъэкъыщтыр лъэпкъым фашлагъ. Мы аужыре ильэс

хэм гъэзетым иредактор шъхва Дэрбэ Тимур.

Ильэс зэфэшхъафэм гъэзетым юф щашлагъ непэ къитхэмтыжхэу ХъакIэмэз Рээчидэ, Хъуажъ Исмахиилэ, Жэнэ Къырымызэ, Хъущт Хъалидэ, Шъхапльэкъо Хъисэ, Шьоджэ Мыхъамчэрие, Іашъынэ Хъазэрэт, Цэй Аскэрбий, Ллэхүсэжъ Хъаджэрэбый, Бэгъ Нурбый, Шьоджэ Аслынчэрый, Мамыжъ Любэ, Къазый Цуцэ, Чэсэбий Юлэ ыкIи нэмькIхэм.

Адыгэ тхаклохэу Пэрэныкъо Мурат, Лъэустэн Юсыф, Цуекъо Джэхъфарэ, Мэшбэшэ Исхакъ, Пэнэшъу Сэфэр, Бэрээтэрэ Хъамидэ, Пэнэшъу Хъазэрэт, Коцбэе Пшымафэ, Бэгъ Нурбый, Нэхэе Руслан, Цу-

Сихъу Гощнагъу:
«Цыфым ежь уасэу зыфишигъэжырэмрэ нэмыкIхэм къыфа-шигъэрэмрэ зэтэфэхэмэ дэгъу...»

ЖакIэмымкъо Аминэт:
«Узхэхъэрэ цыфхэм уахэ-зэгъэнэм, нэбгы-рэ пэпчъ дэгъоу хэллыр плъэгъу-ным уасэ ил. Ощ нахъ гъесагъи, ощ нахъ Йуши зэрэщи. Йэр зы-щымыгъэгъупиш-мэ нахьышу».

екъо Юнис гъэзетым юф щашлагъ.

Лъэпкъым къыхэкыгъэхэ шынныгъэлэжхэу Къуныжъ Мыхъамэт, Тхъаркъохю Юнис, ЦуукI Налбый, Бэджэнэ Му-

УсакIор ыкIи щыIакIэр

Тыгухэр ешэфы о уиорэд

Цыфмэ сэ шу сарэльэгъуи,
Мы дунэе мылькум ыпэу къесэштэ,
Юфэу сшээрэр ашIорэдэгъуи,
Сциз къисхэхъуагъэ фэдэу сэлъытэ

— кыщело поэтым усэу «Дунэе мылькум ыпэу къесэштэ» зыфиорэм. Зымаэкэ тыкIедэу-къигъэр адигэ тхакло Жэнэ Къырымыз. Сицыхъэ тель ашыцэ ымышшэу, ымылтытуа цыфгори Адыгейми, къош республикэхэм, Иэкыб къэралыгъоху эдигэхэр ызыпсэхуэрэми зэрарымысым. УсакIор цыфыгъэ-шыпкъагъэм тетэу щылач, ежь ышхъяки шоу ышшэу ылажырэм гъэшонгъэллытэнэгъэ къыфихэкъыным къехъопсыщтыг.

Жэнэ Къырымызэ уехъопсэнэу гъэшэ дахэ къыгъешагъ; пъэбекуу пхэндж зэримышыщтым, ильэпкэ пшъхъапэ зэрэфхъуштым игупшысэ сидигъуи ызыдигъыг, гашшэм аш лъэгъо зэнныжь бахэ щыпхыриштыг. Адыгэ плунгыэ шыпкъэ зэригъотыгъэм ишьсэх Къырымызэ иусэхэр, ордхэр, къэлэцыкъухэм алаа ытхыгъехэр, сэмэркъеу юки къэнекIельз усэхэр, рассказ къэлхэр, документальна повестэу Андырхье Хъусенэ илхъужынгъэ фэгъехыгъэр.

Жанэм итворчествэ зэфдэкэ чыпIэ хэхыгъэ щызилагъэр Цыфым юки аш хэль цыфыгъэм икъэгъэлэгъон-къиотыкъын ары. Лъэпкэ шэн-хэбэ дахэхэр, зэхэтыкIэ-гъэпсыкIэхэр гъэлэпIэгъэнхэр, дэгур, шур ытхыгъэнхэр арых. Иусэхэм зафэгъазэмэ, цэу ялхэмии Къырымызэ зыкIегуэу зыфуулугъэр къагъешыпкъэжы: «Цыфыгъэм яорэд», «Цыфир зыкыщыгъэр», «Чыгуум иорэд», «Тибылтыгъэмэ ядахэ сэло», «Зэкъошнгъэм итамыгъ», «Сезыгъэджагъэр», нэмикхэри. Ау щыланыгъэм дэими чыпIэ зэрэштирилээр дэгьюу зэхишэштиг Къырымызэ, джащ паекэ, дэим, лаам хэти ашиухъумэ мэ шоингоу, акыл-гүрүшэ гъэшэгъон зыхэл сэмэркъеу юки лакъырд усэхэр ытхыгъэх. УсакIомкэ къэлэцыкъухэр дунэшхом инэфыпс дахэх. Ахэм

лъэпкъым щыланыгъэ лъэнин-къуабэкэ шоу ылажыгъэр зэхаригъашыкъым, адигэ шэнхабзэр, гъэпсыкIэ-шыкIэхэр аригъашхэмэ шоингоу Жанэм бэ усэу афитхыгъэр — 50 — 70-м нахыб. Ахэм ашыщых «Тэтэжь ыпакIэхэр», «Лэхъягац», «Псыхъожжий», «Тэтэжь илул», «Тыгъэ», нэмикхэри. Жэнэ Къырымызэ адигэ гущи-лъэм юкIуачэ ыгъузунгъэ щылач, гущхъэлэжыгъэ гъэшэгъон ильэпкэ фызэулигъэлэгъагъ юки джащ пае насыпышшагъ.

Усакло гори щыланыгъэм икъэпштын шу-лъэгъум, Ным, адигэ пшъашьэм, бзыльфыгъэм афэмүусагъэу. Къырымызэ фэгъехыгъэр къэ-

хэлэжыагъ, зэуапIэм лыхъужь-нгъэу щызэрихъагъэхэм апае орденхэр, медальхэр къыфагъэшшагъэх.

ур зэхишшэу юки тыригъафэу тхэштигъэ, Ным, шыпхъум, адигэ пшъашьэм, шхъэгъусэм ямэхъанэ къигъэтхыщтыгъ, усэ сатыре жынчыбэ афигъашшагъ.

Дунаем идаахэ — бзыльфыгъэр игъундж,
Аш тишшульэгъу феши лъэмидж.

Ымакъэ чанышъ,
Жъгъурум фэди,
Бзыбуу къыхедээ сыдрэ ореди,
Дэнэгъо шхъацаыри гохъэу зэрхээ,
Хъарзэуи ылъэмэ зыкъарегъэхы.

(«Дунаем идаахэ бзыльфыгъэр игъундж»).

Шэбэгъэ-голууэр, фэбагъэр зыхэль лирическэ усабэ Къырымызэ къылекъэгъ, ахэм язакъоп — ордэу 100 фэдиз ыусыгъ. Жэнэ Къырымызэ игушыгъэхэм арлыг ордэ-

лон хүмэ, гущэбэ зэуухыгъэу, дэхэуялэу, гушуубзыу зэрэштигъэр сэ шхъяки къесэшэхъы. Иэдэб ин зыхэлтигъэ еджэгъэ-гъэсэгъагъ, аш зэчыир зыхэхъожым, дэгүү дэдэу зыкъызэурагъэхыг. Иокэ-шыкIэм лъэшэу фытэгъэпсыхъэгъ. Сидигуи нэшо-гушо чэфилэу, гукочиэ лъэш илэу къэлтагъоштыгъими, Жэнэ Къырымызэ икъэлэгъу-ныбжыкIэгъу заом хильхэгъагъ. Хэгъэгү зэошхом

Жэнэ Къырымызэ Тэхъутэмыкье районим ит къуаджэй Афыпсыпэ гъэтхапэм и 7-м, 1919-рэ ильэсэм бзыльфыгъэхэм я Дунэе мафе ехъулэ шыпкъэу къыщыхъу. Ным, адигэ пшъашьэм, шхъэгъусэм, ныбджэгъум гущиэ дэхабэ афэзыштэу ар къычекIыгъ. Усакло гультигэ чан зыхэлзэу, психолог шыпкъэу лъэпкэ литературэм зыкъышигъэлэгъуагъ. Бзыльфыгъэгум ихыкырэ пстэ-

хэм Адыгейим, Кавказым ямызакъо, адигэ дунаир тыдэкли къабыыхъагъ. «Синан», «Хэбээ дахэу тэ тиэр джащ фэд», «Оуниту», «Апэу шу пльэгъурэр», «Пшъашъэ удж ордэ», «Пшъашъэхэр, тэ шыукъытаж», «СыкъызэхэпшыкIырэба о», «Пшъашъэм игупшы», «Шу услээгъу, зызгъэунэжыгъ», «Хэкум идаахэ къыщежъэ», «СэсынекIэ зэкIэ къыюлтыгъээм», нэмикхэри.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Искусствэр — тибаиныгъ

Лъэцэрыкъо Кимэ агъэлъапIэ

Зэльашшэрэ пщынау, композиторэу Лъэцэрыкъо Кимэ ыусыгъэхэ ыкIи зэригъэфэгъэхэ мэкъамэхэр къегъэлгъэнхэмкэ зэнэкъохуу тигъуасэ ятфэнэрэу Мыекъуапэ щыкIуагъ.

Республикэм культурэмкэ и Министерствэрэ АР-м искусстввэхэмкэ икъэлэцыкъу еджалпэу Лъэцэрыкъо Кимэ ыцэ зыхахырэмрэ зэнэкъохуу зэхахагъ. Культурэмкэ министрэе Аулъэ Юрэ зэхахъэм къыщыгъиагъ. Лъэпкэ искусстввэхэм хэхъонгъэ ышынмыкэ зэнэкъохуу мэхъэнэ ин зэриэр аш хигъэунэфыкIыгъ.

Мыекъуапэ, Коцхаблэ, Адыгэхъалэ, Афыпсыпэ, нэмикхэри яеджапIэхэм

зашызыгъасэхэрэ, зэхахъэм хэлажьэхэрэм К. Лъэцэрыкъом ехъылIэгъэ фильмэр къафагъэлэгъуагъ. Иэлэеджаклохэр аныбжыхэм ялтытыгъэу кушихъу ялэпIэсэнгъэ къагъэлэгъуагъ.

Гущиэгъу тызыфхъуагъэхэу Жыудэ Русълан, Хъэкомэ Симэ, Гъукэл Батыр, Зехъохуу Нурыет, нэмикхэри К. Лъэцэрыкъор шулыгэ агу къагъэкIыжыгъ. Осэш купым пэцшэнгъэ дэзэрихъагъ профессорэу Владимир Детковым, искусстввэхэм илофышшэхэм зэнэкъохуу ашоогъэшшэгъонигъ.

Зэнэкъохуу икъэуххэм шуащыдгээгъозшт.

ЕМТЫЛЬ Нурбай.

Сурэтым итхэр: зэнэкъохуу хэлэжьэхэм ашыщхэр.

Гъэсэнүгъэм зиЛахышхо хэль цыф

1964-рэ ильэсүм Адыгэ кіэлэе гэджэ училищыр кызысэухым Налышык сыйкуи, Къэбэртэе-Бэлькъар къэралыгьо университетым тарихынкі э ифакультет заочнэу седжэнэу сычэхъагь. Аш сыйкызыекыжым Едэпсыкьоешхом дэт гурыт имыкъу еджап!эм юф щысш!энэу сагъэк!уагь. Ыпек!э ублэп!э еджап!эу щытыгъэр а лъэхъаным ильэси 8-рэ зыщеджэхэрэ еджап!э зашыжыгъэ ятлонэрэ ильэсигь. Сэ я 5-рэ классым кыщегъэжъагьэу я 8-рэм нэсэу тарихыр язгаш!эштыгь.

А лъэхъаным еджаплэм ипэшагъ Чэтыжъ Амзанэ Къам-
болэт ыкъор. Едэпсыкъоежьыем щыщыгъ, гүунэгъу чылэм къа-
клоэ юф ышэштыгъ. Лы дэ-
хэшхуагъ, гуклэгъу хэлъыгъ.
А лъэхъаным ныбжыкъяхэр бэ
тыхъоу еджаплэм тагъекъуагъеу
щытыгъ. Ынаэ кыттетыгъ, ты-
шхагъэми, тымышхагъэми ышэ-
штыгъ. Автобусыр Едэпсыкъо-
ешхом къыдэмыхъэу а лъэхъа-
ным хъущтыгъ. Аш фэдэу
къызыхэкъыкъэ, «Некло тадэжъ,
сиклалэхэм уахэфэн» ыоти,
сыздищжэхъыщтыгъ. Цыиф нэ-
гухыгъяа, хъалэлэу щытыгъ.
Сэ сизекъуагъэп, зэкъэ ныб-
жыкъяхэр ынаэ атетыгъ.

Едэпсыкъоешом удэссытш-
мэ, зыфдээ къемыхъугэ къо-
джагь, цыф дэгүү дэдагъэх
шылпсэущтыгъэхэр. Сэ Хят-
хъоху Ахьмэд иунэ сисыгъ.
Ягуашэу Мышуминатэ къисфэ-
дэгүү дэдагь, акъом сифэдэү
къисфыщтыгъэх.

Кызылбаштыгъ вэх.
Четыржъ Амзанэ еджап!эм
щынагы щырилагъ, щыукытэ-
штыгъвэх ыкчи. Ау, сыйд хъугъэ-
ки, мыхын къууишэнэу щыты-
гъэл. А дъаъчынны еджап!эм

1993-рэ ильэсүм
Амзанэ ильэс 65-
рэ ыныбжьэу пен-
сием кIуагъэ.

Ильээсүбэрэ Иоф
зешІэ нэуж унэм
зэритЫсхъажыгъэр
льшэу къин къы-
щыхъугъагъ. Аужы-
рэ ильэсхэм Иоф
зишишІэгъэ Ты-
гъургъой еджапІэм
кІоти, ишІуагъэ
горэ аригъэкІынэу
фаехэмэ яуп-
Чыштыгъ.

иеджэпээ зэфэшхъяфхэм Ioft ашишлагь, ау Едэпсыкъоешхом дэт еджаплэр ыгуукэ лъэшэу, поблог сп

пэблэгъагь.
Гъэтхапэм и 10-м Амзанэ
ыныбжь ильэс 90-рэ хүүщ.

анаах къиниыгъэх. Зын къыль-фыгъэхэм ашыщхэу зы шырээзы шыпхъурэ а лъэхъаным дунаим ехыжыгъяа. Амзанэ еджап!эм 1935-рэ ильэсэым чөлхэгъагь, дэгьоу еджэштгэгъ. Ау Хэгъэгу зэошхор къекъи, зэпилгъэн фаеу хъугъэ, колхозым хахьи, нахыхжъхэм ашшэрэр алишшагь.

Заом Амзанэ ышитлоу Хъа-
лидэрэ Мэдинэрэ хэкюдагъяэх,
ящнэрэу Махьмудэ зэо гьо-
гум тетү Будапешт нэссыгъ,
псаоу кыхэкъыжыгъ. 1947-
рэ ильэсэм Амзанэ ятэу Къам-
болэт дунаим ехжыгъ. Адрэ-
ззоуж унагъохэм афэдэу Хъат-
хъохъухэм яунагто къин хэ-
тыгъеми, Амзанэ еджэнир лье-
гъекүатэ. Апэ Пэнэжкынкуае,
етланэ Пчыхъалыкъуае клоээ
1949-рэ ильэсэм гурыт еджапэр
кыуухи, Краснодар дэт къэлэ-
егъэдже институтын заочнену
члэхъягъ. Ау 1950-рэ ильэсэм
дзэ къулыкъум аши, Москов-
скэ дзэ округым къулыкъу
шихыизэ ильэс тешлагъэу ип-
сауныгъэ изытет епхыгъяэу
дзэм къыхагъякъыжыгъ. Къы-
зэгъэзэжъым, Щынджые ыкчи
күтурыгу Краснэм ашыригъэ-
джаагъэх. Етланэ Едэпсыкъое-

Амзанэ Йоф зыди-шIагъи, ригъэджа-гъи непэ шIукIЭ агу иль. Ильэс 42-рэ ар еджапIэм щылэжъагь. Ащ щыщэу ильэс 30-м директорыгъ. Рай-оным иеджэпIэ зэ-фэшъхъафхэм Йоф ашишIагъ, ау Едэп-сыкъоешхом дэт еджапIэр ыгукIЭ лъэшэу пэблэ-гъагъ.

Лъэпціэрышэ Зулэ шъхъэгү-
сэ фэхъуьг. Ари кілэеғъэджагъ,
сабыйхэм ны шылыкъ афэхъуи,
ыпчугчах.

1993-рэ ильэсүүд Амзанэ
ильэс 65-рэ ыныбжьэу пен-
сием куагъэ. Ильэсүүдээр тоф-
зешэ нэүж унэм зэритыс-
хажыгъяар лъэшэу къин къы-
щыхъугъяагь. Аужырэ ильэсхэм
тоф зишишлэгтэ Тыгургъой
еджаплэм клоти, иштуагъэ горэ
аригъякынэу фаехэмэ яуп-
чынштыгь.

Амзанэ ишылэнүүгээ гъоуг
зырлыпльэжкіе, насыпышлоу
зэплъижбы, къинэу ыпекіе
кыкытгъяхэр зэрээгичиштуу-
гъяхэмкіе Тхъэм фэраз. Мэфэ
фабаҳэм урамуу зытесир кыы-
клюханыр иклас, ригъеджа-
гъяхеу зылукъяхэрэм игуапэу
адэгүшүүлэ, ежьми шъхъялафэ
къырафашлэу ахэр гушлохээз
къынтарыкъых.

Еджаплэм урипещэним охътаби, клочлаби ищыкІэгъагъэми, Амзанэ ильфыгъэхэм ренэу ынаэ атетыг, дэгъо ыглүүтэх. Клалэхэр еджаплэм дэгъо щеджагъэх, авшээрэ гэсэныгъэ щими зэргээгэвтиг, щылэнгъэм дахэу хэуцуагъэх. Ау Амзанэ непэ анах зыышгушу-кыихэрэр анах цыклюхэр ары. Үкьюхэм якілээ нахьыжхъэр гурыт еджаплэмий, авшээрэ еджаплэхэмий дэгъу дэдэу ашеджагъэх, джы щылэнгъэм ильэнкюю зэфэшхъафхэм ашэлажъэх. Амзанэ ыкъомэ ясабыйхэу нэбгырихмэ ятэтэ гээшүүц.

Ильэс 90-рэ къэбгъэшлэнышь, аш щыщэу ильэс 50 фэдизрэ лоф пшэнышь, уипсауныгын зэшчимыкъуагъэу, уиакылы зэттэеу уибын-унагъо укъемыхыльэккэу непэ упсэуныр насыпыгъэшхүү. Амзанэ иобилейкэмы мафэхэм цыфыбэ къыфэгушлошт, ильфыгъэхэм къаклэхъухъажыгъэхэр, ригъэджаагъэхэр, лоф зыдишлагъэхэр ахэм ахэтыщих, къызэрэфэрэзэхэр къыраошт.

УДЫКІЭКО Юр.

Тикъэгъэльэгъонхэр

ЩыІэнныгъэм щыщым уегъэгупшысэ

Хъугъэ-шагъэхэм, мэфэкхэм афэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонхэу **Мыекъуапэ** къышызэуахыхэрэм цыфыбэ яплы. Лъэпкь культурэр, шэжкыр, шэн-хабзэхэр нахышоу тшіэнхэм фэшл зэлукэгъухэм ямэхъанэ хэпшыкэу зыкьеэты.

Адыгэ Республика ислэрт къэгъэльэгъуапэ Сталинград икъеухумэн фэгъэхыгъэ заор ильэс 75-рэ зэрэкугъэм фэгъэхыгъэ зэхахъэм республикэм культурэмкэ и Министерствэ иотдел ипащу Шэуджэн Бэлэ, зэлшашэрэ сурэтхэр, архитекторэу Бырысыр Абдулах, нэмийхэри хэлэжьагъэх.

Сурэтышл 32-мэ яофшагъэхээ 55-рэ къагъэльэгъуа. В. Пужлевым, В. Долговым, Ф. Пэтиуацэм, М. Тыгужым, А. Бырысырим, О. Бреславцевам, фэшхъафхэм ашыгъэхэе сурэтхэр тарихым елхыгъэх. Тидзэколхэм, заомыкыб щыагъэхэм лыхъужжынгъэу къажэфагъэр къалуватэ. ЩыІэнныгъэр зэрэлтийкуватэрэ, цыфхэм ягушуагъо зызериушшомбгүрэр сурэтхэм ахэольагъо.

Бзыльфыгъэхэм я Дунэе мафэ илэгъокэу къизэуахыгъэ къэгъэльэгъонир гэшгэгъон къэзышырэр Э. Овчаренкэм, А. Къуанэм, А. Бырысырим, нэмийк сурэтышл цэргиохэм яофшагъэхэм ягусуу творчествэм пыль бзыльфыгъэхэм ашыгъэе сурэтхэри къизэрагъэлтагъохэрэр ары.

С. Гъогунэкъом, Г. Абрэджым, кілэпэджахкохэм ятвorchествэ узынепещэ. Зэлшашэрэ сурэтышэу, Адыгэ Республика и Къэралыгъо шүхъафтын къизыфагъэшшошагъэу Гъогунэкъо Мухъарый ылхъоу Сусанэ Абхазым, тъкъэзыцуухэрэ дунаим яхыилгэхэе исурэтхэр лупкэх, гурьо-гъошух. Бадые Дарье щыІэнныгъэр зэрэлтийкуватэрэ, еллыкэу фырийм уфешэ.

Зэхахъэм къышыгущагъэхэу А. Бырысырим, Р. Хъуажым, А. Шъэуапцэкъом, О. Бреславцевам, С. Дорошенкэм, фэшхъафхэм язэгъэшнхэр искусствэм ишшэфхэм яхыилгэхэй. Сурэтышл пэпчье еллыкэ шхъаф щыІэнныгъэм зэрэфыриэр къэгъэльэгъоным хэольагъо. Осэ гъэнэфагъэ афэошы шшъашхэхэр къизэрэшхээрэ, хыр зэрэуальэрэм, къэгъагъэм гупшигъэу хэлпльхан пльэкыщтым, шаклом ылтэгүрэ. Шаклор, хъэр, бзыур — ахэр зы сурэтхэм зыщыпльэгъухэе, чыпэу зыдэштыхэм, тъкъэзыцуухэрэ дунаим идэхагъэ уаса афэшыши пшоингоу уахъэ къыоклу.

Сурэтхэм архыгээр: **Гъогунэкъо Мухъарый яофшагъэхэм яплы; сурэтхэм ашыщ.**

Футбол

Рэхъатныгъэ зыми илэп

Урысыеем футболымкэ изэнэкъоку хэлэжьэрэ командэхэу авшэрэ купым хэтхэм 2017 — 2018-рэ ильэс ешэгъум падзэжыгъ. Я 21-рэ зэлукэгъухэр гъэтхапэм и 2 — 4-м ялагъэх.

Кіэуххэр

«Анжи» — «Рубин» — 1:1, ЦСКА — «Урал» — 1:0, «Зенит» — «Амкар» — 0:0, «Краснодар» — «Ростов» — 3:1, СКА — «Тосно» — 0:1, «Уфа» — «Динамо» — 1:1, «Локомотив» — «Спартак» — 0:0, «Арсенал» — «Ахмат» — 1:0. «Зенит», «Локомотив», «Спартак», ЦСКА, «Краснодар» — ахэр медальхэм афэбанэх. Гъэтхапэм Чэнаагъэу ашырэр гъэмафэм зэрэмыгъотижьыштыр дэгъоу ашэ. «Краснодар» «Ростовы» теклиагъ. Федор Смоловым гъогогуито, Павел Мамаевым ээ къэлалчэем іэгуаор дадзагъ. «Спартак» Москва дышэ медальхэр къидихынхэ имурад, ау ар къидэхъуштмэ къэшгэгъуае. «Локомотивми» игухэлхэр иных.

ЧыпIэхэр

1. «Локомотив» — 46

2. «Краснодар» — 39
3. «Спартак» — 38
4. «Зенит» — 38
5. ЦСКА — 38
6. «Уфа» — 28
7. «Арсенал» — 28
8. «Ахмат» — 26
9. «Ростов» — 25
10. «Урал» — 25
11. «Рубин» — 24
12. «Тосно» — 23
13. «Динамо» — 23
14. «Амкар» — 22
15. «Анжи» — 20
16. СКА — 12.

Я 22-рэ зэлукэгъухэр

- 09.03
«Амкар» — «Арсенал»
10.03
«Уфа» — «Анжи»
«Динамо» — «Краснодар»
«Тосно» — «Рубин»
11.03
«Ростов» — «Зенит»

«Ахмат» — ЦСКА
«Спартак» — СКА
12.03
«Урал» — «Локомотив»
Зэнэкъокур заухыкэ, команди 2 занкэу авшэрэ купым къыхээшты. Я 13 — 14-рэ чыпэхэр зыхыгъэхэр авшэрэ ку-

пым хэт командэхэу авшэрэ чыпэхэр къизэхыгъэхэм адешэштых. Анахь лъэшхэр 2018 — 2019-рэ ильэс зэнэкъокум авшэрэ купым щешэштых. Арыш, медальхэм афэбанэхэрэм ямызакью, ауж къинэрэ командэхэмий рэхьят яэп.

Нэхубгыор зыгэхазырыгаар
ЕМТЫЛТЬ Нурбай.

Зэхэзыщагъэр
ыкИ къыдэзы-
гъэкъырэр:

Адыгэ Республика илэгъокэ Иоххэмкэ, Икъыр къэралхэм ашы-
псэурэ тильпэгъэхъ-
хэм адьыгээ зэпхын-
гъэхэмкэ ыкИ къэ-
бар жыгъээ иамал-
хэмкэ и Комитет
Адресыр: ур. Кре-
стяинскэр, 236

Редакциер
зыдэшыИэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приимнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм
къялхырэр А4-кіэ
заджхэрэ тхъапхэу
зипчагъэкъ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлээр, шрифтыр 12-м
нахь цылкунэу Ѣытэп.
Мы шапхъэхэм ади-
мыштэрэ тхыгъэхэр
редакцием
зэкгэгъэложых.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зышаушыхъаты-
гъэр:
Урысые Федерацием
хэутын Иоххэмкэ, телерадиокъэтын-
хэмкэ ыкИ зэлты-
Иэсикэ амалхэмкэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
ЧыпIэ гъэюры-
шапI, зэрэушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышаушыхъатырэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкИ
пчагъэр
4816
Индексхэр
52161
52162
Зак. 432

Хэутынм узшы-
кэтхэнэу Ѣыт уахътэр
Сыхытэр
18.00
Зышыкэтхэгъэх
уахътэр
Сыхытэр
18.00

Редактор
шхъаIэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъаIэм
игуадзэр
МэшлIэкъо С. А.

Пшъэдэкъыж
зыхыырэ секретарыр
Хъурмэ
Х. Х.